

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för veterinärmedicin och
husdjursvetenskap

Sambandet mellan våld mot djur och våld i nära relationer

- En studie av explorativ karaktär kring
djurhälsopersonalens roll

The link between animal cruelty and domestic violence

- *An explorative study regarding the role of animal healthcare professionals*

Marie Murén

Sofia Meyer Ghateh

Examensarbete • 15 hp

Djursjukskötarprogrammet, 2018:15

Uppsala 2018

Institutionen för Kliniska Vetenskaper

Sambandet mellan våld mot djur och våld i nära relationer – En studie av explorativ karaktär kring djurhälsopersonalens roll

*The link between animal cruelty and domestic violence – An explorative study
regarding the role of animal healthcare professionals*

Marie Murén
Sofia Meyer Ghateh

Handledare: Todd Johansson, Sveriges Lantbruksuniversitet, Institutionen för
Kliniska Vetenskaper
Examinator: Elin Svonni, Sveriges Lantbruksuniversitet, Institutionen för Kliniska
Vetenskaper

Omfattning: 15 hp
Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E
Kurstitel: Examensarbete inom Djuromvårdnad
Kurskod: EX0796
Program/utbildning: Djursjukskötprogrammet
Serietitel: Examensarbete inom djursjukskötare kandidatprogram
Utgivningsort: Uppsala
Utgivningsår: 2018
Delnummer i serien: 2018:15
Elektronisk publicering: <https://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Våld i nära relationer, partnervåld, våld mot djur, djurhälsopersonal, yrkesroll,
sambandet.

Sveriges Lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Institutionen för kliniska vetenskaper

Sammanfattning

Våld i nära relationer är ett allvarligt samhällsproblem och ofta förekommer våld mot husdjur parallellt med den sortens våld. Denna överlappning mellan våld mot djur och våld i nära relationer har utretts, vilket har resulterat i att ett samband har synliggjorts och fastställts. Studien ämnar undersöka och beskriva djurhälsopersonalens roll i bemötandet av såväl djurs som människors utsatthet i våldsrelationer. För att undersöka och beskriva det påvisade sambandet och djurhälsopersonalens roll sammanställdes litteratur från tidigare forskning i ämnet. Det gjordes även tre djupintervjuer med informanter från olika grenar inom djursjukvård och arbetet med våldsutsatta i Sverige.

Resultatet av litteraturstudien visade att sambandet mellan våld mot djur och våld i nära relationer samt igenkännandet av våldsutsatta djur har fått större plats inom forskningen de senaste två årtiondena. Det framkom att endast en begränsad andel forskning som utforskar detta fenomen var från Sverige. Flertalet studier påtalar hur personal inom djursjukvården kan medverka vid upptäckten av våldsutsatta djur och därigenom våldsutsatta människor. Från internationell forskning framkom ett resultat där djurhälsopersonal ansågs sakna den kunskap som krävs för att inta en nyckelroll i arbetet med våldsutsatta. Att inte acceptera det faktum att våldet är utbrett bidrar till att den verkliga orsaken till skadorna hos våldsutsatta djur förbises. Stress, rädsla för det egna ryktet och okunskap är faktorer som bidrar till att djurhälsopersonal verkar motvilliga till att rapportera och anmäla misstanken om våld mot djur.

Genom intervjustudien framkom ett liknande förhållningssätt till fenomenet i Sverige gällande vilka utmaningar som försvårar arbetet med våldsutsatta. Det framkom att den största utmaningen anses vara bristen på kunskap i ämnet. Det framkom dock att djurhälsopersonal anses ha en central roll i bemötandet av såväl utsatta djur som människor och att det finns aktörer som arbetar för att utbilda och ta fram nödvändigt material som ämnar att underlätta för djurhälsopersonal vid hantering av fall av detta slag. Synen på djurhälsopersonalens ansvar skiljer sig i vad det grundar sig i. Ansvar för djuren anses vara en skyldighet som tillhör yrket, medan ansvaret för den utsatta människan bör komma från medmännisklighet.

Att universitetsutbildningar inom djuromvårdnad och veterinärmedicin behöver lägga större vikt vid utbildning av studenter inom ämnet våldsutsatta djur, sambandet mellan våld mot djur och våld i nära relationer, våldets mekanismer och att identifiera våldsrelaterade skador, är resultatet utifrån den här studien. Utifrån analysen framkom även att det finns ett visst behov av ett ökat engagemang gällande arbetet med

våldsutsatta hos kliniskt verksam djurhälsopersonal, så att de i högre utsträckning ska kunna fullfölja deras yrkesmässiga ansvar för god djurvelfärd.

Nyckelord: Våld i nära relationer, partnervåld, våld mot djur, djurhälsopersonal, yrkesroll, sambandet.

Summary

Domestic violence is a serious societal issue. It has been found that companion animals often fall victim to the violence that occurs. This link between animal cruelty and violence against humans has been studied and results confirm that there is a connection between the two. The aim of this study was to explore and determine the ways in which animal healthcare professionals have a key role in recognizing both the animal and the human victim in cases of domestic violence. In order to examine this role, a literature review was conducted to present conclusive research on the matter. Three in-depth interviews with individuals associated with different aspects of animal welfare, and working with domestic violence victims, were conducted in order to explore the issue with a Swedish perspective.

The results show that the link between animal cruelty and domestic violence has gained greater attention in research within the last two decades. However, it was discovered that the majority of the results came from international sources and that there is a limited amount of research exploring this subject in Sweden. Several studies confirm that animal healthcare professionals have a role in identifying abused animals and thereby human victims of abuse. International research reveals that there is a lack of knowledge regarding this link, which limits the animal healthcare professionals' ability to recognize and report cases of animal abuse. The denial of the occurrence of violence and its prevalence in society limits them from making the right connection between injury and cause. Stress, fear of negative repercussions to one's reputation, and a lack of knowledge contribute to the reluctance to recognize and report these cases.

Through interviews, a similar result was found in Sweden regarding challenges to approaching this issue. It was noted that the most prominent challenge was the underlying lack of education on the matter. Moreover, the informants acknowledged that animal healthcare professionals in Sweden have a role in recognizing both the animal and the human victim in cases of domestic violence. It was also found that efforts to conduct such work are being made. The reasons for why it is believed that such a role is of importance differ. It was believed that recognizing animal abuse cases is a part of the occupational duty. On the other hand, the reason for acknowledging the human victim was thought to be righteous from a humanitarian point of view.

Based on the results of this study, it was concluded that more efforts should be made in educating students, within all fields of veterinary medicine in Sweden, on the link between animal cruelty and domestic violence. Education should focus on recognizing abuse victims and identifying non-accidental injuries, as well as understanding

different forms of violence. The analysis shows that there is a call for greater interest and participation in actions regarding this issue. It is believed that such efforts should be made in order to fulfill the occupational duty of animal healthcare professionals.

Keywords: Domestic violence, animal abuse, animal cruelty, veterinary medicine, the link.

Innehållsförteckning

1	Inledning	9
1.1	Introduktion	9
1.2	Syfte	10
1.3	Frågeställningar	10
2	Material och metod	11
2.1	Litteraturöversikt	11
2.1.1	Urvalsprocess litteratur	11
2.1.2	Sökord	12
2.1.3	Genomförande av litteratursökning	12
2.2	Intervjustudie metod	13
2.2.1	Urvalsprocess intervjuer	13
2.2.2	Genomförande av intervjuer	14
3	Resultat	15
3.1	Litteraturöversikt	15
3.1.1	Våld i nära relationer	15
3.1.2	Djurskyddslagen & anmälningsplikten	17
3.1.3	Djurhälsopersonalens roll i litteraturen	18
3.1.4	Tecken på våld	20
3.2	Intervjustudie	22
3.2.1	Djurhälsopersonalens roll	22
3.2.2	Utmaningar	23
3.2.3	Utbildningsstrategier	25
3.2.4	Attityder	26
3.2.5	Förslag på förbättringar	26
4	Diskussion	28
4.1	Metoddiskussion	28
4.1.1	Litteraturstudie som metod	28
4.1.2	Intervjustudie som metod	28
4.2	Resultatdiskussion	30
4.2.1	Kunskap och intresse	30
4.2.2	Att agera för en människas utsatthet	32
4.2.3	Lägg fokus på vanvård	33
4.2.4	Handlingsplan	34

5	Konklusion	35
	Referenslista	36
	Bilaga 1	39
	Lärare på djursjukskötartutbildningen vid Sveriges Lantbruksuniversitet	39
	Chefsveterinär	39
	Se Sambandet	40

1 Inledning

1.1 Introduktion

I såväl internationell som svensk forskning har ett samband mellan våld i nära relationer och våld mot djur påvisats (Holmberg, 2004; Ascione *et al.*, 2007). Majoriteten av våldsutsatta kvinnor uppger att deras husdjur blivit utsatta för eller hotade om våld och kvinnojourer har uppgett att rädslan för husdjurets öde har genererat en fördröjning hos kvinnan i sökandet av skydd från våldsutövaren (Holmberg, 2004). I misshandelsrelationer är det således vanligt att vanvård och våld i olika former utövas mot sällskapsdjur såsom hund, katt och övriga smådjur. Även hästar och lantbrukets djur kan vara utsatta för våldet (Liljenmalm, 2017). Djuren är oförmögna att själva berätta om sin tillvaro och deras öde är beroende av att djurhälsopersonal och människovårdande yrkesutövare, som socialtjänst och polis, samarbetar för att upptäcka, utreda och ingripa då det förekommer våld i nära relationer för att hjälpa drabbade människor och djur.

I Sverige uppmärksammas kopplingen mellan våld mot djur och våld i nära relationer alltmer (Länsstyrelsen Halland, 2017). Därför finns ett ökat behov av att granska rutiner för insatser och hantering av dessa ärenden för att kunna erbjuda djuren och de utsatta individerna den hjälp de behöver. Värt att undersöka är hur kunskap om sambandet mellan våld mot djur och våld i nära relationer implementeras inom djursjukvården. Kliniskt verksam djurhälsopersonal tar dagligen emot patienter som behöver vård. Djurhälsopersonal kan vara de första som träffar ett våldsutsatt djur och har därför en unik chans att upptäcka att våld förekommer (Benetato *et al.*, 2011). Utsatta djur är i detta avseende beroende av att djurhälsopersonal har den yrkesmässiga kompetens som behövs för hantering av fall av detta slag. Djurhälsopersonalens vetskap om sambandet mellan våld mot djur och våld i nära

relationer kan vara avgörande i deras hantering av problemet. Därför är det essentiellt att undersöka och beskriva djurhälsopersonalens roll i arbetet med att bemöta djurs utsatthet i misshandelsrelationer. Det är värt att undersöka om och hur djurhälsopersonal kan ha ansvar i bemötandet av våldsutsatta människor.

Förhoppningsvis kan detta kandidatarbete i djuromvårdnad bidra till att kartlägga djurhälsopersonalens roll i arbetet för att upptäcka, utreda och ingripa då det förekommer våld i nära relationer för att hjälpa drabbade djur och människor. Förhoppningen är även att bidra med en grund om vilka möjliga problemområden som behöver adresseras gällande hantering av sådana fall.

1.2 Syfte

Syftet med detta kandidatarbete i djuromvårdnad är att undersöka sambandet mellan våld mot djur och våld i nära relationer och att beskriva djurhälsopersonalens roll i arbetet med att bemöta såväl djurs som människors utsatthet i våldsrelationer. Detta genom att utföra en litteraturstudie. Utöver litteraturstudien genomfördes tre intervjuer med respondenter som på ett eller annat sätt arbetar inom området. Resultatet från intervjuerna förväntas bidra till en helhetsbild av bemötandet till problematiken inom djursjukvården i Sverige.

1.3 Frågeställningar

- ❖ Vilka strategier används idag, i Sverige, för att stärka djurhälsopersonalens kunskap gällande sambandet mellan våld mot djur och våld i nära relationer?
- ❖ Vilka utmaningar och svårigheter möter djurhälsopersonal i arbetet med våldsutsatta?
- ❖ Varför är det viktigt med ett engagemang inom djursjukvården gällande våld i nära relationer?

2 Material och metod

Kandidatarbetet är uppdelat i två delar; en deskriptiv litteraturöversikt och en kvalitativ intervjustudie.

2.1 Litteraturöversikt

Att sjukvården ska vara evidensbaserad är numera ett väletablerat uttryck som betonar att insatserna inom hälso- och sjukvård vilar på vetenskaplig grund (William *et al.*, 2016). För att bidra till en evidensbaserad djursjukvård är det av stor vikt att materialet som presenteras i denna studie är kunskapsbaserat och av vetenskaplig art. Med hänsyn till detta utgörs denna studie, utöver intervjustudien, av en allmän litteraturstudie.

Det finns en avsevärd mängd publicerade vetenskapliga artiklar av varierande relevans för ett område och därför finns ett behov att resultat från dessa sammanställs på ett systematiskt sätt. Olika metoder att använda och sammanställa litteratur i studier finns, till exempel allmän litteraturstudie, systematisk litteraturstudie och begreppsanalys (Forsberg & Wengström, 2015). Denna studie utgörs av det förstnämnda, även kallat litteraturöversikt, litteraturgenomgång eller forskningsöversikt. Metoden är relevant för denna studie då syftet är att, genom att söka data, sammanställa en beskrivande bakgrund och att skildra kunskapsläget inom problemområdet. Detta innebär att en avancerad kvalitetsgranskning av data inte genomfördes då en systematisk ansats saknas.

2.1.1 Urvalsprocess litteratur

För att avgränsa litteratursökningen användes inklusionskriterier, vilket innebär att kriterier som överensstämmer med syftet valdes ut. Detta för att söka relevanta och lämpliga artiklar inom ämnet och på så sätt begränsa sökningen något (William *et*

al., 2016). I denna text om sambandet mellan våld mot djur och våld i nära relationer innefattas de djur som tillhör gruppen sällskapsdjur. Detta för att avgränsa vissa aspekter och anpassa perspektivet efter studiens storlek. Trots att våld även förekommer mot andra djur, till exempel inom lantbruk, hanteras alltså inte detta ämne i denna studie. Inklusionskriterierna var artiklar som var skrivna på svenska eller engelska och som redogör för tidigare forskning kring sambandet mellan våld mot djur och våld i nära relationer. Såväl forskning från humansidan som från den veterinärmedicinska sektorn inkluderades eftersom detta är ett forskningsområde som ofta kräver interdisciplinär tvärvetenskap. Andra val av studier motiverades utifrån likheter i ämnesområde och datainsamlingsmiljö. Det fanns inga inklusionskriterier baserat på tidsomfång då forskningsområdet fortfarande är relativt utforskat och inga relevanta artiklar ville förbises. Inga exklusionskriterier definierades då inklusionskriterierna ansågs avgränsa sökningen tillräckligt.

2.1.2 Sökord

Att identifiera och formulera sökord, begrepp och söktermer utifrån en frågeställning utgör en grund för litteratursökningen och är det vanligaste tillvägagångssättet att inleda sökningen (Forsberg & Wengström, 2015). Ämnesord underlättar för den sökande att undvika irrelevanta referenser. Det är viktigt att alla sökord har betydelse för problemformuleringen och undviker de sökord som inte är relevanta för studien för att sökningen ska kunna fånga in relevanta referenser (William *et al.*, 2016).

Det gjordes en databassökning utifrån nyckelord, begrepp och termer. De ord och termer som användes vid sökningen utförd på engelska var: animal abuse, domestic violence, correlation between animal abuse and domestic violence, animal cruelty, the Link och non-accidental injuries. De ord och termer som användes vid sökningen utförd på svenska var: våld mot djur, våld i nära relationer, sambandet mellan våld mot djur och våld i nära relationer och våldsutsatta kvinnor.

2.1.3 Genomförande av litteratursökning

För att en litteratursökning ska vara tillräckligt omfattande bör det sökas efter litteratur i mer än en elektronisk databas (William *et al.*, 2015). Vetenskapliga artiklar eftersöktes i databaserna PubMed, Web of Science och Primo. PubMed valdes då det är en fritt tillgänglig version av databasen Medline, som innehåller referenser till tidskrifter inom bland annat medicin, omvårdnad och veterinärmedicin (William *et al.*, 2015). Primo och Web of Science användes då databaserna har ett brett innehåll och används frekvent för att söka vetenskaplig litteratur.

För att söka information om ämnet för studien användes även sökmotorn Google. Denna sökning var mindre inriktad på vetenskapligt material men genererade information om aktuella och intressanta teman inom området.

Sökningen kompletterades med manuella sökningar i artiklarnas referenslistor. Därutöver utökades informationsinhämtningen genom att huvudpersoner i organisationer som arbetar med sambandet mellan våld mot djur och våld i nära relationer kontaktades. Denna kontakt genererade relevanta litteratursammanställningar och annat publicerat material inom området. Lagar och förordningar nyttjades för att söka upp och redovisa information till litteraturstudien.

2.2 Intervjustudie metod

En kvalitativ forskningsmetod med induktiv ansats valdes för detta arbete där semi-strukturerade intervjuer användes som datainsamlingsmetod. Metoden används för att belysa, förstå och förklara undersökningspersonernas subjektiva upplevelser eller erfarenheter av ett visst fenomen och ansågs passande för studiens syfte och frågeställningar (Forsberg & Wengström, 2015). När intresset ligger i att söka förståelse för sättet att resonera eller reagera hos personer, eller tolka handlingsmönster, så är en kvalitativ studie att föredra framför en kvantitativ (Trost, 2010). Förutom upplevelser och erfarenheter kan kvalitativa metoder undersöka behov, värderingar och önskemål, vilket är värdefullt för förståelsen för faktorer som påverkar förändringsbenägenhet (William *et al.*, 2016.)

2.2.1 Urvalsprocess intervjuer

Urvalsstrategier i kvalitativa studier eftersöker vanligen inte i statistisk mening representativa urval (Trost, 2010). Urvalsmetoden som användes syftar snarare till att på bästa sätt öka chansen att bilda en uppfattning och beskriva det studerade problemområdet. En urvalsstrategi är att välja studieenheter som består av personer där resultaten kan ha en överförbarhet till andra liknande situationer och på så sätt göra resultaten användbara och applicerbara (Forsberg & Wengström). I motsats till ett representativt urval, gjordes ett strategiskt urval för intervjustudien.

Ett strategiskt urval utformades genom att informanter efterfrågades utifrån ett antal variabler som ansågs vara av betydelse för studien. För att få en helhetsbild valdes informanter som på ett eller annat sätt berörs av ämnet i frågeställningarna och att

de därför har något att berätta om. Förfrågningar skickades ut till ett antal olika personer. En representant från organisationen Se Sambandet, en veterinärchef på ett djursjukhus och en lärare på djursjukskötartutbildningen vid Sveriges lantbruksuniversitet valdes ut och intervjuades.

2.2.2 Genomförande av intervjuer

Studiens empiriska underlag är inhämtat från intervjuer. Intervjuerna var av semi-strukturerad art, vilket innebär att deltagarna fick besvara förutbestämda frågor men även följdfrågor av mer öppen natur där det ansågs passande. Då studiens syfte och frågeställningar är av deskriptiv och explorativ karaktär ansågs det optimala tillvägagångssättet att samla in data, vara att växla mellan strukturerad och ostrukturerad metod. Samtliga intervjuer utfördes av samma personer, två djursjukskötarstudenter i årskurs tre, och varade i 20-30 minuter. Två intervjuer gjordes över telefon och en intervju genomfördes personligen med informanten. Intervjuerna gjordes med en informant i taget och spelades in med hjälp av mobiltelefoner. Därefter transkriberades, bearbetades och kodades datan och en kvalitativ innehållsanalys utfördes.

3 Resultat

3.1 Litteraturöversikt

3.1.1 Våld i nära relationer

Våld i nära relationer och dess olika uttryck

Våld i nära relationer är ett stort samhällsproblem (Socialstyrelsen, u.å). Begreppet våld i nära relationer syftar till våld som utövas av en till den utsatte närstående individ. Förutsättningen för att en person ska anses som närstående är enligt socialtjänstlagen då det föreligger en nära och förtroendefull relation mellan våldsutövaren och den våldsutsatta (SFS 2001:453). Det kan exempelvis innebära en partner, en förälder eller en vårdnadshavare. Enligt Nationellt centrum för kvinnofrid drabbas våld i nära relationer alla kön, men den allra vanligaste formen av våld i nära relation är då en man utövar våld mot en kvinna. Den utsatta har ofta känslomässiga band och en nära relation till förövaren vilket ofta försvårar möjligheten till uppbrott och motstånd. Våld i nära relationer kan ha olika uttryck. Det kan vara såväl fysiskt som psykiskt, sexuellt och materiellt. Inte sällan förekommer även våld och hot mot andra i familjen som exempelvis barn och eventuella husdjur parallellt med dessa olika former av våld (Nationellt centrum för kvinnofrid, u.å).

Sambandet

Statusen ett husdjur har i samhället har ökat signifikant de senaste trettio åren i flertalet länder (Bond, 2004). Emellertid förhindrar inte detta förekomsten av våld mot djur. En svensk studie om våld mot djur i misshandelsrelationer som bestod av en enkätundersökning via kvinnojourer och brottsofferjourer visade att flertalet av de

utsatta kvinnorna förmedlat att familjens sällskapsdjur utsatts för våld eller vanvård från mannen (Holmberg, 2004).

De senaste två årtiondena har detta fenomen fått större plats inom forskningen. En överlappning mellan våld mot djur, barn och inom partnerskap har uppmärksamats och ett samband fastställts (Patronek, 1997; Becker & French, 2004; Becker & French, 2004; Ascione *et al.*, 2007; Munro & Munro, 2008; Arkow *et al.*, 2011; Betton *et al.*, 2016; Ferreira *et al.*, 2017). Dessa författare påtalar vikten av sambandet och hur upptäckten av ett våldsutsatt djur kan vara bidragande till upptäckten av våldsutsatta människor och vice versa.

Enligt Ascione (2007) förekommer våld mot djur oftare i familjer där det existerar partnervåld än i andra familjer, risken för att djuret hotas till våld av våldsutövaren är likaså mer frekvent i samband med partnervåld. Ett djur som lever i en familj där våld förekommer löper således större risk att själv utsättas för våld. Dessutom menar Ascione (2007) att våld mot ett djur eller våld mot en partner kan vara en inkörsport för ytterligare våld. Både Ascione (2007) och Holmberg (2004) åskådliggör att våldsutsatta kvinnor ofta dröjer med att söka hjälp, hos exempelvis kvinnojourer, av rädslan för djurets öde om denne lämnas kvar hos våldsutövaren. Enligt Holmbergs studie (2004) är det få kvinnojourer som accepterar husdjur på sina boenden på grund av allergier, brist på plats etc. Samma studie visar att djur ofta används som redskap vid våldsutövande genom hot mot djurets säkerhet och vållade av skador på djuret. Våldsutövaren kan även tvinga kvinnan eller eventuella barn att skada djuret, utföra sexuella handlingar med djuret eller dylikt.

Holmberg (2004) påtalar även att djur ofta ses som just ett redskap och inte betraktas som en egen individ i fall som de ovan beskrivna. Djurets egna känslor, lidande och rättigheter tas sällan med i beräkningen av våldsutövaren. Holmberg visar även på en stor brist i skyddsnätet för djuret och brister i kunskap och rutiner hos kvinnojourer gällande uppdagandet av våld mot djuret. Enligt Holmberg (2004) är det endast ett fåtal kvinnojourer som lyfter frågan om inblandade husdjur vid hantering av våldsutsatt kvinnor och barn. Enligt Bond (2004) arbetar flera aktörer i andra länder på att ta fram underlag för att underlätta situationer där det förekommer våld. Bond påtalar att det uttryckts oro gällande bristen på engagemang från centrala myndigheter, exempelvis polis och åklagare, gällande fall av våld mot djur. Såväl Bond (2004), Ascione (2007) som Holmberg (2004) understryker vikten av att olika aktörer är insatta gällande hantering av fall av våld mot djur. Detta för att underlätta upptäckten av djur som blir utsatta för våld och för att kunna bidra med hjälp till de utsatta djuren och deras familjer. Enligt Patronek (1997) och Munro & Munro

(2008) finns det stora svårigheter för djurhälsopersonal att upptäcka och hantera fall av våld mot djur.

Definition av våld

Förutom brist på kunskaper i att känna igen och identifiera våld mot djur, är bristen på en homogen definition av begreppet våld och otydligheterna kring termen en bidragande faktor till varför det anses vara svårt att som djurhälsopersonal ta ställning i ett fall med misstänkt våld mot djur (Green & Gullone, 2005). Det finns många och varierande definitioner av begreppet våld. Definitionen varierar från år till år, mellan olika kulturer och länder och från person till person. Det finns många till stor del accepterade aktiviteter som direkt skadar djur, som till exempel att jaga (Becker *et al.*, 2004). Dessutom förekommer exempelvis vissa metoder vid hundträning som många skulle anse klassificeras som våld, men som andra anser vara fullkomligt acceptabla träningsmetoder (Patronek, 1997). En definition av våld som avser våld mot såväl djuret som människan finns beskriven av socionomen Carin Holmberg och lyder:

“Våld mot medlevande varelser definieras både i termer av att grundläggande behov av mat, vatten och värme förnekas henne/honom, hot och andra kränkningar men också tillförandet av fysisk och/eller sexuell skada och smärta samt att slutligen döda henne/honom” (Holmberg, 2004).

I Sverige måste alla djurägare följa de lagar som gäller för djurhållning generellt och som finns beskrivna i djurskyddslagen (SFS, 1988:534). I den finns ingen direkt uttryckt våldsdefinition men den beskriver på vilket sätt djur bör hållas och behandlas i Sverige. Utifrån denna beskrivning kan antagandet göras att lagöverträdelser i detta avseende är att skada djuret.

3.1.2 Djurskyddslagen & anmälningsplikten

Djurets rättigheter

Enligt Djurskyddslagen (1988:534) ska ägaren till ett djur ansvara för att djuret inte utsätts för lidande, djuret får inte utsättas för sexuella handlingar och ska hanteras på ett sådant sätt som är främjande för djurets välmående, i de fall som djuret kräver veterinär tillsyn ska djuret få dessa behov tillgodosedda. Djuret ska alltid ha tillgång till vatten och erhålla foder av tillräckligt hög kvalitet, djuret ska få den tillsyn som krävs och får inte lämnas ensam för länge. Djuret ska ha möjlighet att utöva sina naturliga beteenden och behov och de ska vistas i en miljö som inte är skadlig för

dem, exempelvis skyddas mot väder och vind. Djuret får inte sitta fastbundet på ett sådant sätt som kan skada djuret, begränsar dess rörelsefrihet eller som hindrar djuret från att få skydd mot vädret. Djuret får inte heller överansträngas eller tvingas till ansträngning under hot och/eller agande. Djuret får inte ges behandlingar som innehåller hormoner eller som kan klassas som doping, om detta inte görs i medicinskt syfte på veterinärs ordination.

Djurhälsopersonalens rättigheter och skyldigheter

I de fall då djurhälsopersonalen anser att ett djur inte hanteras utefter djurskyddslagen har de en skyldighet att anmäla detta till ansvarig myndighet. En veterinär har även rättigheten att avliva ett svårt skadat eller väldigt sjukt djur, utan djurägarens tillstånd. Då detta har inträffat krävs det att djurägaren underrättas, om det inte är möjligt krävs att polismyndigheten underrättas (Djurskyddslagen, 1988:534). Enligt nya lagar som träder i kraft i juni 2018 kommer detta ändras till att länsstyrelsen har huvudansvaret för fall som dessa istället för polismyndigheten (Djurskyddslagen, 1988:534). Djurhälsopersonal i Sverige har således anmälningsplikt om de "i sin yrkesutövning finner anledning att anta att djur inte hålls eller sköts i enlighet med denna lag, de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen" (28a § 1988:534).

3.1.3 Djurhälsopersonalens roll i litteraturen

Djurhälsopersonal i Sverige har anmälningsplikt då misstanke om att djur inte hålls eller sköts i enlighet med djurskyddslagen uppstår (28a § 1988:534). Hur djurhälsopersonal ska arbeta med denna misstanke fram tills det att en anmälan görs är inte vidare beskrivet i svensk lagstiftning. Riktlinjer som vägleder, underlättar och stärker arbetet med frågan inom djursjukvården är ännu ett relativt outforskat område i Sverige men har behandlats i andra länder där djurhälsopersonalens agerande beskrivs som en essentiell variabel i att upptäcka och hantera fall där våld utövas mot djur och mänskliga medlemmar av familjen (Arkow, 2015; Arkow *et al.*, 2011; Betton *et al.*, 2016; Bond and Lawrie, 2004).

Adekvat utbildning

Det har antytts att yrkesverksamma inom djursjukvården borde ta på sig en större roll gällande våld mot djur (Patronek, 1997). Studier visar att veterinärer verkar motvilliga till att rapportera och anmäla misstanken om våld mot djur (Green & Gullone, 2005). Det uppstår en konflikt då det anses tillhöra djurhälsopersonalens roll att anmäla misstänkta fall av våld mot djur när yrkesverksamma inte upplever att de fått tillräcklig utbildning för att identifiera sådana fall (Benetato *et al.*, 2011). Okunskap hos djurhälsopersonalen är vanligt förekommande, vilket kan leda till att

en anmälan inte görs eller att en avsiktligt orsakad skada inte uppmärksammas (Betton *et al.*, 2016). Arkow (2015) menar att kunskap om sambandet mellan våld mot djur och våld i nära relationer, att kunna identifiera skador och andra tecken som är indikationer på att ett djur är våldsutsatt, samt protokoll eller handlingsplaner bidrar till bättre förutsättningar för att hantera misstanken om att ett djur utsätts för våld.

Utbildning är det första steget för att yrkesverksamma ska kunna inta en roll i att upptäcka, utreda och ingripa då det förekommer våld. En sådan utbildning bör innehålla information om våldets mekanismer och problemets omfattning, vilka lagar som gäller samt hur en misstanke eller anmälan hanteras (Patronek, 1997). Olika förslag på strategier för att adressera behovet av kunskap har diskuterats. Att utbilda framtida djurhälsopersonal i att känna igen och rapportera våld mot djur är en strategi för att bidra till att de blir bekväma i att agera och ta ställning (Benetato *et al.*, 2011). Andra exempel är att uppmuntra framställningen av relevant och ny forskning för att öka kunskapen i ämnet, samt sammanställa tillfredsställande information som ska underlätta för veterinärer att diagnostisera skador som är orsakade av våld (Bond & Lawrie, 2004).

Inverkande faktorer

Enligt Munro & Munro (2008) är upptäckten av våld en svårighet inom djursjukvården. Faktorerna som påverkar djurhälsopersonalens tolkning av symptom är många, det kan till exempel förekomma ottydligheter i hur en skada eller åkomma uppkom vilket gör att den verkliga orsaken till symptomen hos våldsutsatta djur ofta missas. Grunden till den felaktiga bedömningen kan vara djurhälsopersonalens ovilja att acceptera det faktum att våld mot djur förekommer (Munro & Munro, 2008). Andra anledningar till djurhälsopersonalens förbiseende av våld kan vara av egna relationen till djurägaren, de kan vara vänner eller så har djurägaren varit kund på kliniken under en lång period. Det kan även vara ett resultat av bristen av en helhetsbild, eftersom djurägaren kan ta sitt djur till olika veterinärer vid olika tillfällen för att undvika att ett mönster uppdragas (Betton *et al.*, 2016). Studier understryker svårigheten i accepterandet av förekomsten av våld, djurhälsopersonalen kan för sig själv bortförklara de symptom som djuret uppvisar. Övertygelsen kan vara att våldet var oavsiktligt, att djurägaren lever under speciella förhållanden och därför ursäktas eller så kan antagandet vara att problemet är relaterat till stress. Stressen kan ha orsakat ett våldsamt beteende som hos djurägaren tillhör ovanligheten och därmed rättfärdigas de orsakade skadorna (Munro & Munro, 2008).

Enligt Munro & Munro (2008) förekommer ofta denna komplicerade och emotionella process hos djurhälsopersonal när de ställs inför fall av våld. En stark emotionell

blockering förhindrar dem från att ens överväga avsiktligt våld som diagnos, ens i de fall där våld otvivelaktigen förekommit. Ett av de svåraste stegen i processen, för de som arbetar med utsatta djur och människor, är alltså att i sin yrkesroll börja överväga avsiktligt våld som en orsak till skadorna.

I en del fall är problemet direkt relaterat till djurhälsopersonalens motvilja att involvera sig då de anser det vara opassande, exempelvis på grund av rädslan för att förstöra sitt eget eller klinikens rykte. Det kan vara rädslan för att utsätta sig själv, patienten och/eller djurägaren för risker. Det kan även vara känslor av hopplöshet och misstro gentemot andra professioner i de fall en anmälan inte tas på allvar (McGuinness *et al.*, 2005). Djurhälsopersonalen kan även känna obehag inför eventualiteten att bryta sitt tystnadslöfte gentemot patienten och patientens ägare (Patronek, 1997), dock är det enligt den svenska Djurskyddslagen (1988:534) djurhälsopersonalens skyldighet att anmäla fall där djur utsatts för våld, då tystnadsplikten således inte råder.

3.1.4 Tecken på våld

När ett djur är utsatt för våld kan det förekomma karaktäristiska kännetecken hos djurägare, djuret och/eller närstående till djuret. Det förekommer både konkreta tecken och mer diffusa tecken som djurhälsopersonal, och andra aktörer, bör vara uppmärksamma på (Betton *et al.*, 2016; McGuinness *et al.*, 2005)

Diffusa kännetecken

Enligt Betton *et al.* (2016) och McGuinness *et al.* (2005) kan exempel på diffusa kännetecken vara djurägarens beteende. Exempel på sådant beteende kan vara att djurägaren är ovillig att uppge personuppgifter som namn och adress, ovillig att uppge vem som äger djuret eller dylikt. Djurägaren och/eller djuret kan vara nya besökare på kliniken och ha varit patient hos flertalet andra kliniker utan att återkomma till samma veterinär, detta för att undvika att mönster uppmärksammas av personalen. Betton *et al.* (2016) och McGuinness *et al.* (2005) påtalar även att djurägaren kan vara otydlig i beskrivningen av vad som inträffat då djuret blev skadat, hur djuret blev sjukt eller varför djuret visar tecken på vanvård eller psykiskt våld. Dessa individer kan även ha svårt att vara konsekventa med sin beskrivning, där historien kan ändras eller uppges olika inför olika personer i personalen. Djurägaren kan även beskylla skadorna på någon annan eller rent av bekänna att hen själv orsakat skadorna. Dessa individer kan även uppträda underligt, hotfullt eller verka nervösa och rädda. Andra diffusa tecken kan även uppvisas som avvikande beteende hos djuret, vilket exempelvis kan ses som rädsla eller aggression hos djuret, djuret kan upplevas som lugnare när djurägaren inte är närvarande, djuret kan visa stark

undergivenhet gentemot sin ägare eller dylikt. Dessa tecken kan dock uppkomma till följd av andra faktorer och är inte nödvändigtvis kopplat till våld. Misstanke kan även väckas ifall flera djur i samma hushåll blir skadade eller dör av oförklarliga orsaker (Betton *et al.*, 2016; McGuinness *et al.*, 2005).

Konkreta kännetecken

Det förekommer andra mer konkreta fysiska tecken som indikerar att ett djur utsätts för våld. En vanlig form av misshandel som djur utsätts för är fysisk misshandel i form av att bli slagna, sparkas, kastas och brännas. Våldet kan också yttras i form av sexuellt våld och försummelse. Försummelse, även ibland kallat vanvård, innebär att djurets grundläggande behov inte tillgodoses. Exempel på dessa behov är tillgång till mat, vatten och veterinärvård (McGuinness *et al.*, 2005). Tecken på vanvård kan vara avsaknad pälskötsel, att djuret är magert eller smutsigt (Patronek, 1997). Det finns ett myntat uttryck för skador som inte uppstår till följd av olyckor utan är medvetet påförda, kallat non-accidental-injuries på engelska. Såväl Tong (2016), McGuinness *et al.* (2005) och Munro & Munro (2008) tar upp exempel på indikationer för våld såsom att djuret uppvisar gamla obehandlade skador, frekvent återkommande skador, skador på könsorgan eller andra tecken på sexuellt våld. Det är även en indikation ifall flera djur i samma hushåll uppvisar skador. Ett annat exempel är flera frakturer i kroppen som är i olika stadier av läkning. Skadorna kan även vara förenliga med utmärkande skador som uppstår vid fysiskt våld såsom frakturer, skottskador, förgiftningar, blåmärken, brännskador, stick- och skärskador, skador på revbenen, skador på mjukdelarna runt halsen och skador på luftstrupen.

En av de vanligare indikationerna är att djurägarens/närståendes förklaring om hur skadorna uppkom inte stämmer överens med den kliniska bilden. Nedanstående fall är baserade på information taget från boken ”Animal Abuse and Unlawful Killing: forensic veterinary pathology” av Munro & Munro (2008).

Exempel 1:

Djurägaren kommer in med en 2-årig katt, katten lider av trauma mot mjukdelarna på huvudet och skallbenet är frakturerat, djurägarens förklaring är att katten har ramlat från en bokhylla inomhus och landat på huvudet.

- En katt har förmågan att vända sig runt helt i luften och landa på fötterna redan vid cirka sex veckors ålder, detta gör att djurägarens berättelse i det här fallet är högst osannolik (Munro & Munro, 2008).

Exempel 2:

Djurägaren kommer in med en hund som påstås ha blivit påkörd av en bil, hundens skador är främst lokaliserade på höger sida. Veterinären gör en omfattande undersökning på hunden och en fraktur på tibia upptäcks. Vid den yttre undersökningen görs inga fynd av hudskador, pälsen ligger rakt och ingen smuts eller olja ses i pälsen. Klorna på det skadade benet är intakta och rena.

- Olyckor orsakade av motorfordon är vanligt förekommande och kan på flera sätt likna de skador som kan uppstå vid avsiktligt fysiskt våld. Avsaknaden av hudskador, smuts, olja och skadade klor är dock en indikation på att djuret inte varit med i en olycka orsakad av motorfordon. Avsaknaden av dessa fynd bör noteras i journalen (Munro & Munro, 2008).

3.2 Intervjustudie

Tre personer deltog i intervjustudien, för att garantera informanternas anonymitet benämns de som A, B och C. Informant A är chefsveterinär på ett stort djursjukhus i Sverige med erfarenhet inom arbetet med våldsutsatta djur. Informant B arbetar som lärare på djursjukskötartutbildningen vid Sveriges lantbruksuniversitet. Informant C arbetar med det nationella kunskapscentret Se Sambandet, som arbetar med att synliggöra sambandet mellan våld mot djur och våld i nära relationer och för att bidra med information som underlättar upptäckten av våld samt arbetar för att förebygga våld.

3.2.1 Djurhälsopersonalens roll

Samtliga informanter anser att djurhälsopersonalen har en central roll i arbetet med att bemöta djurens utsatthet i våldsrelationer och uppgav att den främsta uppgiften djurhälsopersonal har är att identifiera de våldsutsatta djuren. Informanterna upplever detta som ett svårt moment men anger att det finns vissa varningstecken. Informant A ger exempel:

“Det här med att skadorna och anamnesen inte riktigt hänger ihop, djurägaren säger att hunden har blivit biten men man tycker inte att skadan liknar en bitskada, det är något man kan vara observant på. Vi försöker också komma ihåg att det är väldigt ovanligt att djur är otursdrabbade. Det vill säga upprepade frakturer och andra upprepade skador ska

vara ett tecken som gör att man drar öronen åt sig. Likaså om djurägaren lämnar olika anamneser till olika personal under samma besök. “

Informanterna fick besvara om de anser att djurhälsopersonalen har en roll gällande människors utsatthet i våldsrelationer. Informant A och B påtalar att de anser att djurhälsopersonalen har ett ansvar gentemot människor ur ett medmänsklighetsperspektiv. Dock anser de inte att det är en skyldighet djurhälsopersonalen har i sin yrkesroll utan skyldigheten där är endast gentemot djuren, men båda påtalar igen att de har ett ansvar som medmänniskor. Informant A tillägger även att trots att djurhälsopersonal inte har samma skyldigheter i sin yrkesutövning gentemot människor som till djuren så uppmanas personalen, på informantens djursjukhus, att rapportera misstankar om våld mot kvinnor, barn eller andra familjemedlemmar. Informant C uttrycker att djurhälsopersonalens roll gällande människans utsatthet handlar om att erbjuda heltäckande stöd och bemöta alla individer på ett stöttande och korrekt sätt. Detta genom att se till att de får den hjälp de behöver och hänvisa dem till rätt myndigheter och hjälporganisationer. Informant C påtalar också att en viktig del i djurhälsopersonalens roll är att föra noggranna journaler vid behandling av djur som misstänks utsättas för våld, eftersom det kan vara centralt i eventuellt bevismaterial.

3.2.2 Utmaningar

Samtliga informanter framhåller att de känner till sambandet mellan våld mot djur och våld i nära relationer och samtliga anser att det tillhör yrkesrollen som djurhälsopersonal att ha adekvat kunskap i bemötandet av våldsutsatt individer. Det framgår dock tydligt att samtliga informanter anser att den kunskap som krävs i dagsläget är bristfällig bland djurhälsopersonal. Informant A reflekterade över sin egen kunskap ”jag anser att jag kan leta efter ledtrådar på våld, men jag har inte tillräcklig kunskap för att kunna göra den slutgiltiga bedömningen i en rättsprocess”. Samtliga informanter uppgav att bristen på kunskap gällande våld mot djur och våld i nära relationer bidrar till en svårighet att hantera dessa fall. Kunskap kring identifieringen av ett våldsutsatt djur, vetskapen om agerandet vid denna misstanke och vetskapen om bedömning av en människas eventuella utsatthet är exempel på sådant som informanterna anser saknas.

Informant A berättar att “den absolut viktigaste uppgiften man har är att faktiskt försöka identifiera de här djuren och det tycker jag är den största utmaningen och det är där jag kan tycka att det kanske brister i utbildningen. Hur känner man igen våldsutsatta djur?” Informant B uttrycker “man skulle ju behöva mer kunskap inom hur en upptäcker det, vad ska en leta efter och hur ska en agera. För det är nästa steg:

Om jag nu upptäcker det, vad gör jag då? Vem kontaktar jag?”. Informant B uttrycker även att bristen på kunskap i kombination med svårigheten att acceptera att våld mot djur förekommer bidrar till problematiken. “Jag tycker det är viktigt att man får kunskap för att kunna göra en sådan bedömning. Dels det och att det finns på ens karta så att man överhuvudtaget funderar på att det finns och att det förekommer”. Informant C anser att kunskapen är avgörande för att kunna hjälpa de utsatta. “Varje gång man har ett sånt besök där man inte har den kunskapen som krävs eller inte har möjligheten att uppmärksamma att det faktiskt finns ett problem, så är det en missad möjlighet att kunna hjälpa både djuret och människan”.

Informanterna fick besvara vad de tror är djurhälsopersonalens största utmaning i arbetet med våldsutsatta djur. Samtliga riktade tillbaka fokuset till problematiken i att identifiera fallen. Informant A utvecklar “Det svåraste är att se det och att förstå att det skulle kunna röra sig om våld istället för en olycka, det tror jag är den största utmaningen, att identifiera fallen”. Informant A berättar att för att försöka underlätta för personalen på informantens djursjukhus finns nedskrivna riktlinjer där personalen kan få information om hur de kan se tecken på att ett djur är våldsutsatt. Informanten ger exemplet att skadorna på djuret och anamnesen som djurägaren uppger inte hänger ihop. Informanten berättar att på djursjukhuset finns en strävan att ha en positiv inställning till att informera om och diskutera våld. A berättar “vi försöker vara noga, vi försöker lyfta det, men jag är övertygad om att man naturligtvis missar en massa. Men om man inte pratar om det, inte diskuterar det, så tror jag man missar mycket mer”.

Informant B tror även att stress och hög arbetsbelastning kan vara bidragande faktorer till att det upplevs som en utmaning att hantera misstänkta fall av våld. Informant C påtalar att det troligen finns en skeptisk inställning till huruvida en anmälan kommer generera någonting, samt att det finns en oro för hur en anmälan tas emot av kunder, kollegor och chefer. Både informant A och C uttrycker att rädslan för att bli uthängd i sociala medier kan vara en bidragande faktor till att djurhälsopersonalen avstår från att göra en anmälan. Informant A berättar att på dennes djursjukhus finns en rutin att personalen inte gör anmälningar på egen hand utan att den misstanke som finns tas upp med en chef eller ansvarig och ärendet tas sedan vidare av den personen. Detta för att alla anmälningar ska gå genom samma källa och på så sätt undvika att enskilda individer blir uthängda eller trakasserade. Samtliga informanter understryker vikten av att ha stöd från omgivningen för att underlätta för djurhälsopersonal att agera. Informant C menar att en annan utmaning djurhälsopersonalen har är bristen på en etablerad plan som behandlar hantering vid misstanke om våld, vilket är anledningen till att Se Sambandet arbetar med att ta fram en sådan plan.

3.2.3 Utbildningsstrategier

Samtliga informanter tror att bristen på kunskap är ett resultat av bristen på utbildning gällande våldsutsatta och sambandet mellan våld mot djur och våld i nära relationer. Informant B berättar att det inte ingår någon utbildning inom detta på djursjukskötarprogrammet, samt att det med start i år hålls en föreläsning av externa föreläsare inom ämnet på veterinärutbildningen, dock endast en. Informant B blev tillfrågad varför hen tror att utbildningen är bristfällig i detta anseende och svarade att det nog beror på att de som är ansvariga för utbildningarna inte har tillräckligt god kunskap själva vilket gör det svårt att utbilda i ämnet. Informanten spekulerar även kring att det ännu inte är vedertaget att djurhälsopersonal har en viktig roll i arbetet med våldsutsatta djur och människor och menar att det skulle vara bra att utbilda både lärare och studenter i ämnet.

Informant A strävar efter att utbilda personalen på djursjukhuset genom att lyfta frågan om våld mot djur och våld i nära relationer på årliga personalmöten. Därutöver får alla nyanställda veterinärer under ett introduktionsarbete ta del av information gällande hur de bör agera i samband med misstänkt vanvård eller misstänkt våld mot djur. Där tas det upp att det kan finnas våldsutsatta människor med i bilden. Djursjukhuset har även bjudit in externa personer som föreläst om bland annat hur identifiering av våld mot djur sker. Informant C från Se Sambandet fick frågan hur de arbetar för att uppnå deras målsättning att synliggöra sambandet mellan våld mot djur och våld i nära relationer och deras arbete för att upptäcka och motverka våld. Informanten berättar att de arbetar med att ta fram material som ska:

“innehålla en handlingsplan och en arbetsplan. Handlingsplanen är det vi tänker oss ska beskriva arbetet på klinikerna, alltså hur man introducerar ny kunskap med frågan och hur man bör arbeta kontinuerligt på kliniken med frågan. Arbetsplanen handlar om vad man gör innan, under och efter ett sådant misstänkt fall. Den kommer innehålla vad man ska titta efter, hur man ska gå tillväga, vad man ska tänka på, vem man ska ringa, vilka skador ska man titta efter, hur ska man dokumentera osv”.

Informant C påtalar att denna information i sitt färdiga stadium ska vara tillgänglig för kliniker att ta del av och att Se Sambandet har en plan för att utbilda kliniker med hjälp av detta material.

3.2.4 Attityder

Samtliga informanter uttrycker att det är ett viktigt ämnesområde för djurhälsopersonal att engagera sig i. Informant A berättar att dennes djursjukhus gör mycket för att utbilda personalen men menar att det nationellt finns utrymme för förbättring gällande engagemanget i ämnet. Informanten berättar att ansträngningar gjorts från bland annat länsstyrelsen sida i försök att utöka djurhälsopersonalens kunskaper och intresse för ämnet, men att det ofta varit lågt antal deltagare från djursjukvården. Informant A berättar att informationen som djursjukhuset själva presenterar om våld mot djur och våld i nära relationer tas emot på olika sätt av personalen. "En del får lära sig om det här för första gången, många tycker det är väldigt bra och viktigt medan en del som varit hos oss en längre tid upplever det något tjatigt."

Informant B uttrycker att det kan vara ett jobbigt och känsligt ämne att diskutera, både inom djursjukvården och på universitetsutbildningarna. Dock anser B att det är ett väldigt viktigt ämne att belysa under utbildningen. Informanten tror att detta ämne är något som gemene man kan lära sig tala öppet om, det krävs bara att det börjar någonstans.

Informant C upplever ett ökat intresse att involvera sig i Se Sambandets arbete inom djursjukvården. Informanten spekulerar att det ökade intresset till stor del är ett resultat av den så kallade "#metoo-kampanjens" spridning, en kampanj som skapades genom sociala medier under år 2017 som ämnade att uppmärksamma sexuella trakasserier mot kvinnor (Respers France, 2017). Informanten berättar:

"En tipping point har nåtts, det är tillräckligt många som känner till frågan och vet tillräckligt mycket för att inse att det är viktigt och att det behövs en förändring. Man ska inte underskatta effekten av #metoo-rörelsen, där frågor om mäns våld mot kvinnor lagts på kartan. Den kampanjen handlar mer specifikt om sexuellt våld men har ändå gjort att våld blivit ett ämne vi faktiskt pratar om genom den här rörelsen. Jag har upplevt en skillnad efter det."

3.2.5 Förslag på förbättringar

Informanterna blev tillfrågade om de har förslag på hur arbetet med våldsutsatta skulle kunna underlättas för kliniskt verksam djurhälsopersonal. Informant A beskriver behovet av att på ett samlat ställe ha information som beskriver hur en anmälan görs, vem som ska kontaktas och när. Det bör även innehålla riktlinjer på hur våldsutsatta djur känns igen, hur djurhälsopersonalen ska agera vid misstanke och

hur ärendet tas vidare. Informant B uttrycker samma åsikt gällande behovet av att ha ett dokument med tydliga instruktioner för hantering av misstanke av våld. Informanten anser dock att ett sådant dokument sannolikt inte är tillräckligt, utan att det krävs någon sorts utbildning för att stärka kunskaperna och kunna göra kvalificerade bedömningar.

Både informant A och informant B ger förslaget att hålla temadagar på djursjukskötar- och veterinärprogrammet där fokuset är våldsutsatta djur och människor. Informant B tror också att det skulle underlätta om det på varje klinik finns minst en person med adekvat kunskap som andra kan vända sig till om de misstänker något. Informant C anser att arbetet hade underlättats om grundläggande kunskap erhålls, samt genom att etablera samarbeten mellan olika aktörer. Informanten uttrycker att det behövs mer kunskap och att Se Sambandet har en hel del material och erbjuder möjligheten att åka ut och utbilda djurhälsopersonal i ämnet. Informant C betonar att det är viktigt att etablera ett samarbete mellan olika aktörer i samhället som har delar av ansvaret för våldsutsatta: "Jag tycker det är avgörande för att alla i familjen ska kunna få hjälp".

4 Diskussion

4.1 Metoddiskussion

4.1.1 Litteraturstudie som metod

Det upplevdes finnas begränsad mängd litteratur från Sverige och som är skriven på svenska som behandlar ämnesområdet för denna studie. Detta kan innebära en felkälla om det framtagna materialet skulle syfta till att vara representativt för Sverige.

Då en systematisk ansats inte valdes gjordes inte en avancerad kvalitetsgranskning av data i denna litteraturstudie. Att göra en systematisk litteraturstudie kan vara för omfattande för ett examensarbete på grundnivå (Forsberg & Wengström, 2015). Därför valdes en litteraturöversikt som metod. Metoden ansågs vara relevant för studiens syfte och för att ta fram data som bidrar till en beskrivande bakgrund och att skildra kunskapsläget inom problemområdet.

4.1.2 Intervjustudie som metod

Undersökningar med olika ansatser kommer ha olika förutsättningar att generalisera resultaten. En kvalitativ metod i form av intervjuer har använts för denna studie, vilket innebär en låg grad av standardisering. Att mäta statistiskt jämförbara resultat blir därför svårare i jämförelse med en kvantitativ studie då begrepp som reliabilitet och validitet blir mer svårtydda i detta sammanhang (Trost, 2010). Detta anses bristfälligt i strävan att framföra statistiskt relevant och representativt resultat. Fokus för denna studie var dock att beskriva, förklara och skapa förståelse för det studerade problemområdet varför en kvalitativ metod är att föredra. Antalet informanter i stu-

dien kan anses vara få, men för denna studies omfattning var antalet skäligt. Eftersom intervjuerna inte syftade till statistisk generaliserbarhet, bör inte det låga antalet informanter påverka resultatet negativt. Därför diskuteras vanligtvis inte termerna validitet och reliabilitet när kvalitativ metodik redogörs för, utan termer som trovärdighet och tillförlitlighet kan vara mer passande (William *et al.*, 2016).

Något som kan anses verka äventyra trovärdigheten och tillförlitligheten är att denna metod leder till en personlig tolkning av data, vilket kan innebära att en annan person tolkat intervjuvaren på ett annat sätt. Metoden underlättar dock då syftet är att komma åt informanternas personliga upplevelser, tankar, handlingsätt etc. på ett djupare plan än vid användandet av exempelvis enkäter. Möjligheten att avläsa informantens tonfall, kroppshållning och minspel vid personliga intervjuer underlättar även för intervjuaren att dra slutsatser från informantens svar, vilket inte heller varit möjligt med en enkätmetod. Denna möjlighet var dock begränsad i två av tre intervjuer då dessa gjordes via telefon och endast en bedömning av tonfall var möjligt i detta avseende.

Med intervju som datainsamlingsmetod förlitar intervjuaren sig på att informanten talar sanning och delar med sig av sina upplevelser och erfarenheter. En risk värt att redogöra för är att informanten eventuellt inte alltid känner sig bekväm med att dela med sig av viss information. Det gjordes dock ett försök att minimera denna risk genom att informanten garanterades anonymitet. En annan faktor värd att belysa är att det urval som gjorts inför studien bygger på att personer frivilligt visat intresse för den. Detta är inte optimalt då det kan påverka resultaten eftersom personerna kan ha ett större intresse för området än en person som inte är lika insatt, vilket innebär att resultaten inte nödvändigtvis kan uppfattas representativa för en hel yrkesgrupp. Detta ansågs inte påverka resultaten avsevärt eftersom intervjuerna återigen inte syftar till statistisk generaliserbarhet.

En annan felkälla som kan uppkomma vid intervjuer är störande moment. Det är viktigt att intervjun hålls i en lugn miljö med så lite störningar som möjligt då dessa moment kan påverka såväl informanten som intervjuaren (Forsberg & Wengström, 2015). Det förekom dock en del störningar under telefonintervjuerna som inte kunde förutses, i form av påverkad ljudkvalité som till exempel brus och tillfälliga avbrott i förbindelsen och skällande hund i bakgrunden hos en informant. För att minimera risken för bortfall av relevant information uppmanades informanterna att upprepa det som sagts då otydligheter på grund av störningar förekom.

4.2 Resultatdiskussion

4.2.1 Kunskap och intresse

Resultatet av litteraturstudien och intervjustudien visar tydligt att det förekommer olika attityder inom djursjukvården, i såväl Sverige som internationellt, gällande hur detta ämne ska belysas och hanteras. I intervjuerna framkommer det att det brister i engagemanget hos djurhälsopersonalen att involvera sig djupare i ämnet, huruvida det beror på okunskap, ointresse eller andra faktorer är ett ämne värt att diskutera.

Enligt flera av informanterna jobbar djurhälsopersonal ofta under tidspress och med hög arbetsbelastning, tiden räcker ibland inte till att utföra ens de mest basala rutinerna som att ge ordentligt med tid till sina kunder, hinna ta pauser i jobbet, skriva utförliga journaler etc. Denna stress och höga arbetsbelastning kan vara en bidragande faktor till varför djurhälsopersonalen inte upptäcker fler fall av våld, eftersom det krävs tid, uppmärksamhet och noggrannhet för att upptäcka våldsutsatta individer. I de fall då ett djur kommer in för enklare åtgärder som exempelvis kloklippning eller vaccination finns det inte tillräcklig tid avsatt för besöket, för att kunna göra en ordentlig bedömning av djurets hälsotillstånd. Djuret behöver komma in för längre besök för att det ska finnas en möjlighet för djurhälsopersonalen att upptäcka och gå in på djupet gällande vissa skador och åkommor. Detta kan göra det svårt för djurhälsopersonalen, eftersom en djurägare som utövar våld mot sitt djur inte alltid behandlar djuret, lämnar en korrekt anamnes och ibland besöker flertalet olika veterinärer för att undvika misstankar (Patronek, 1997; McGuinness *et al.*, 2005). Djurägare som utövar våld mot djur utövar ibland även våld mot andra inom familjen och enligt Holmberg (2004) är det inte ovanligt att kvinnor, som blir utsatta för våld, drar sig för att lämna en våldsam relation av rädslan för vad som ska hända henne och djuret. Detta kan leda till att sanningen om djurets skador inte framkommer. En av informanterna i intervjustudien påtalar svårigheten i att bedöma huruvida en skada är orsakad av olycka eller medvetet åsamkad. I vissa fall är djuren då beroende av att ett vittne informerar om hur skadorna uppkom. Det kan leda till att en del djur hamnar under radarn för vad som är möjligt för djurhälsopersonalen att upptäcka.

En annan anledning till brist på engagemang skulle kunna vara bristen på kunskap i ämnet, vilket både litteraturen och intervjuerna bekräftar. Vilket kan leda till att djurhälsopersonalen inte överväger möjligheten att djuret kan ha blivit avsiktligt skadat. Ifall en person inte överväger möjligheten att våld förekommer, finns det inte heller en chans att bekräfta eller utesluta en sådan misstanke. Grunden till att

kunna göra en kvalificerad bedömning ligger i att ha adekvat kunskap inom området, vilket understryks av flertalet författare i litteraturstudien (Patronek, 1997; McGuinness *et al.*, 2004; Betton *et al.*, 2016).

Samtliga informanter påtalade vikten av att få lära sig om ämnet i ett tidigt stadium, redan under universitetsutbildningen. Informanten som arbetar med djursjukskötartutbildningen uttrycker att det finns en brist på kunskap även hos de som undervisar på utbildningen, vilket enligt informanten kan försvåra möjligheten att undervisa i ämnet. Informanten påtalade även att det är ett svårt ämne att föra en diskussion om, eftersom det kan vara känsligt. Här kan argumentet föras att det förekommer flertalet känsliga ämnen under utbildningen, såsom exempelvis avlivning av djur. Det är dock något som tas upp mycket på utbildningarna eftersom de blivande djurhälsopersonalen behöver hantera dessa ärenden ofta. De kommer sannolikt även behöva hantera fall med våldsutsatta djur, vilket är ett starkt argument för att det ska ingå i utbildningen för såväl djursjukskötare och veterinärer att inkludera kunskaper om sambandet mellan våld mot djur och våld i nära relationer och så kallade non-accidental injuries.

Okunskap är ofta en faktor, dock spekulerar en av informanterna kring att djurhälsopersonal ibland förefaller ointresserade av att öka sina kunskaper gällande sambandet mellan våld mot djur och våld i nära relationer och hantering av våldsutsatta individer. Huruvida okunskapen grundar sig i ointresse eller inte kan inte dras någon slutsats om baserat på denna grund. Informanterna uppgav att en del djurhälsopersonal verkar anse att deras kunskaper redan är tillräckliga och att de inte behöver lära sig mer. Detta verkar osannolikt eftersom en väldigt begränsad utbildning inom ämnet ges på veterinärutbildningen och ingen alls ges på djursjukskötartutbildningen idag. Dessa individer kan dock ha tagit del av annan utbildning inom ämnet, vilket kan påverka deras kunskapsläge.

En av informanterna uttrycker att #metoo-kampanjen kan underlätta för framtida diskussioner gällande våld i allmänhet och således även öppna upp mer för diskussioner gällande våld mot djur. Diskussioner som hanterar våld inom familjer ansågs länge vara en privatsak och inget som utomstående skulle handskas med. Denna diskussion har blivit mer och mer öppen under senare år enligt informanten, #metoo-kampanjen har satt ännu en diskussion om våld på kartan. Detta kan leda till att även diskussioner om våld mot djur får en mer öppen karaktär. En annan informant uttryckte att ingen förändring kan ske om en diskussion inte förs vilket är ett starkt argument för att belysa ämnet mer inom både utbildningarna och på arbetsplatserna. Ifall ämnet diskuteras mer kan större intresse från djurhälsopersonalen väckas och

krav på utbildning inom ämnet kan uppstå. Eftersom samtliga informanter understryker vikten av adekvat utbildning kan en argumentera att intresset ändå existerar inom den veterinärmedicinska sektorn, dock behöver det utökas och bli mer omfattande. Eftersom både litteratur och intervjuerna understryker att det brister i kunskap hos djurhälsopersonalen och att sannolikt många fall av våld missas, kan argument föras att mer utbildning krävs för djurens skull och för att minska deras utsatthet gällande våld. Det är således av största vikt att detta ämne blir mer aktuellt, både på universitetet och på arbetsplatserna.

Arbetsplatsklimat och ekonomi

Ifall en specifik individ inom djurhälsopersonalen ändå har både ett intresse och har upptäckt att våld förekommer, så kan det finnas fler hinder på vägen. Samtliga informanter påtalade i sina intervjuer vikten av stöd från omgivningen, kollegor och chefer. I de fall då kollegor och/eller chefer motsätter sig en anmälan kan detta försvåra betydligt för den i personalen som vill uppmärksamma ett speciellt fall och eventuellt göra en anmälan. Bristen på öppen kommunikation gällande ämnet på arbetsplatsen kan leda till osäkerhet och ett vidare argument kan vara att personalen då inte uppmärksammar våldsoffer, ifall det aldrig diskuteras. En informant påtalade även att djursjukvården i dagens läge är kvinnodominerad och att majoriteten har egna husdjur. Det förekommer således en ökad risk att individer ur den egna personalen är utsatta för våld privat, både våld mot individen själv och mot individens husdjur. Detta gör diskussionen än mer aktuell då det kan finnas offer för våld på den egna arbetsplatsen. Förmågan att upptäcka våld kan då inte bara hjälpa kunder utan även kollegor, chefer etc., därför borde ett ökat intresse finnas på arbetsplatser inom djursjukvården.

En av informanterna påtalade även att en anledning till att djurkliniker och djursjukhusen inte alltid vill bekosta den här typen av utbildning i högre grad, kan vara på grund av andra prioriteringar. Att sådant som kräver att personalen är borta från arbetet behöver ha starkare dragkraft och större ekonomisk vinning för företagen. Ekonomin kan därför vara en anledning till att det inte tillhör vanligheten att personalen inom djursjukvård går kurser av detta slag. Informanten från Se Sambandet påtalade även att det inte finns så mycket material och kurser i Sverige i dagens läge, men att det är just det som Se Sambandet jobbar för nu och hoppas kunna förbättra denna brist i framtiden.

4.2.2 Att agera för en människas utsatthet

Resultaten visar att sambandet mellan våld mot djur och våld i nära relationer är ett känt fenomen inom litteraturen och för intervjukandidaterna. I och med att detta

samband mellan våld mot djur och våld i nära relationer påvisats bör frågan om vilken roll djurhälsopersonalen har i att upptäcka, utreda och ingripa för en människas utsatthet uppmärksammas och diskuteras.

Studier har visat att veterinärer verkar motvilliga till att rapportera och anmäla misstankar om våld mot djur (Green & Gullone, 2005). Det har framkommit att faktorer som hindrar djurhälsopersonal från att anmäla misstanke om våld mot djur är bland annat brist på utbildning i att identifiera våldsrelaterade skador, brist på rutiner i tillvägagångssättet, rädslan för att en anmälan kan förvärra situationen för den utsatta, att en anmälan inte kommer att leda till en förändring och rädslan för hur det kommer påverka klinikens rykte. Då denna motvillighet att anmäla misstanke om våld mot djur föreligger, verkar det högst troligt att samma motvillighet hos djurhälsopersonalen förekommer i bemötandet av människors utsatthet (Patronek, 1997).

Det går dock att argumentera för faktorer som bör bidra till varför ett engagemang från djursjukvården borde vara givet. Först och främst att djurens välfärd är djurhälsopersonalens primära fokus och att det dessutom är deras skyldighet enligt lag att anmäla. Djurhälsopersonalens unika möjlighet att upptäcka att ett djur är våldsutsatt frambringar därigenom också möjligheten att upptäcka att det förekommer annat våld där exempelvis kvinnor och barn är utsatta. Denna position att upptäcka försätter yrkesutövarna i en given position att ingripa, om inte annat så utav medmänsklighet. Därför borde förslagsvis fokus läggas på att utbildningarna för djurhälsopersonal lägger större vikt på ämnet våldsutsatta djur, sambandet mellan våld mot djur och våld i nära relationer, våldets mekanismer, att identifiera våldsrelaterade skador och hur en ska gå tillväga då misstanken uppstår.

4.2.3 Lagg fokus på vanvård

Djurägare kan göra det medvetna valet att besöka ett flertal olika kliniker för att undvika att återkomma till samma veterinär, eftersom risken finns att ett mönster som skulle kunna vara en indikation på att djuret är våldsutsatt skulle uppmärksammas av personalen. Människor som utsätter djur för våld kan dessutom helt och hållet undvika att uppsöka vård för djurets skador, eller förhindra någon annan från att se till att djuret får den tillsyn som krävs (Patronek, 1997). På grund av dessa faktorer är det troligtvis ganska ovanligt att djurhälsopersonal tar emot och behandlar djur med våldsrelaterade skador. Det kan dock antas troligt att fall då djuret medvetet har tillfogats skador förekommer oftare än vad en del förmodar. Detta eftersom djurhälsopersonal uttryckt en avsaknad av kunskapen att identifiera och därmed upptäcka medvetet påförda skador.

Djurhälsopersonal är välutbildade i djurhållning vilket borde förenkla arbetet med att identifiera djur som hålls enligt låg standard och utsätts för vanvård (Patronek, 1997). Det bör inte finnas samma svårigheter att bedöma huruvida ett djur är försummat eller vanvårdat. Tecken på vanvård, som undervikt, smuts och avsaknad av pälskötsel, kan inte vara olycksrelaterat på samma sätt som en viss skada skulle kunna vara det. Stort fokus bör läggas på att uppmärksamma dessa patientfall, eftersom vanvårdade djur kan vara mindre sällsynta och tämligen identifierbara. Vanvård förekommer ofta tillsammans med ohälsosamma hemmiljöer (Patronek, 1997), och försummelse ingår dessutom i vad flera avser som definitionen av våld. En sådan taktik tillåter djurhälsopersonal att bidra till att upptäcka, utreda och ingripa då det förekommer våld i nära relationer för att hjälpa drabbade människor och djur utifrån den kunskap som de redan besitter.

4.2.4 Handlingsplan

Ett sätt att underlätta och stärka arbetet beträffande våldsutsatta kan vara att utgå från en handlingsplan. Motivationen till att upprätta en handlingsplan kan vara att ge struktur och underlätta genomförandet av arbetet. Flera av informanterna uppgav att en sådan skulle underlätta för djurhälsopersonal. Det anses värdefullt att ha tillgängligt material på kliniken, som exempelvis en utbildningsplan för kliniken, en arbetsplan för agerande innan, under och efter våldsfall. Dock framgår det tydligt att flera av informanterna inte anser att detta är tillräckligt. För att kunna förstå och kunna använda sig av tidigare nämnda material, krävs en grundkunskap. Denna grund kan endast komma från det egna intresset eller från det som lärs ut på utbildningen och arbetsplatsen. Att hantera en stor samling material kan vara tidskrävande, tiden kanske inte räcker till för att läsa in sig på ämnet endast vid handläggningen av ett specifikt fall. Därför är argumentet för att implementera denna kunskap tidigare, ännu starkare. Ett sådant material kan i hög grad vara av hjälp för personalen, det är svårt att ha all kunskap samlad i minnet. Dock kan detta ses som ett hjälpmedel och inte som en universal lösning på problemet, som i grunden anses vara bristen på grundläggande kunskaper i ämnet.

5 Konklusion

Två av informanterna i denna studie arbetar idag med olika strategier i Sverige som ämnar att styrka djurhälsopersonalens kunskaper gällande sambandet mellan våld mot djur och våld i nära relationer. Dessa strategier inkluderar personalutbildning och framtagning av material som ska underlätta för djurhälsopersonal i arbetet. Det saknas dock i nuläget strategier på djursjukskötare – och veterinärutbildningen för att hantera problematiken gällande arbetet med våldsutsatta. Det finns utmaningar och svårigheter för kliniskt verksam djurhälsopersonal i arbetet med våldsutsatta. Den främsta utmaningen är bristen på kunskap inom ämnet hos djurhälsopersonalen. Stress och hög arbetsbelastning kan vara en avgörande faktor som kan försvåra identifieringen av de våldsutsatta. Djurhälsopersonal har en central roll i bemötandet av våldsutsatta djur och människor. Ett engagemang är viktigt eftersom djurhälsopersonalen har en unik möjlighet att upptäcka våldsutsatta individer på kliniken och bidra med hjälp till dessa.

Referenslista

Arkow, P. (1994). Child abuse, animal abuse and the veterinarian. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, vol. 204, ss. 1004-1007.

Arkow P., Boyden P., Patterson-Kane E. (2011). *Practical Guidance for the Effective Response by Veterinarians to Suspected Animal Cruelty, Abuse and Neglect*. [Broschyr]. Schaumburg: IL. American Veterinary Medical Association. Tillgänglig: <https://www.meldpuntled.nl/sites/default/files/inline-files/AVMA%20Suspected%20Animal%20Cruelty%282%29%20%282%29.pdf>

Arkow, P. (2015). Recognizing and responding to cases of suspected animal cruelty, abuse, and neglect: what the veterinarian needs to know. *Veterinary Medicine: Research and Reports*, vol. 6, ss. 349-359.

Ascione, F., Weber, C., Thompson, T., Heath, J., Maruyama, M., Hayashi, K. (2007). Battered pets and domestic violence: animal abuse reported by women experiencing intimate violence and by nonabused women. *Sage Publications*, vol. 4, ss. 354-373. DOI:10.1177/1077801207299201

Betton, V., Boyden, P., Scott-Park, F., Sneddon, W. (2016) *Recognising abuse in animals and humans*. [Broschyr]. UK: The Link Group. Tillgänglig: https://www.bva-awf.org.uk/sites/bva-awf.org.uk/files/user/20160415_awf_recognising_abuse_in_animals_and_humans_v10_web.pdf

Bond, M., Lawrie, M. (2004). Violence breeds violence. *Australian Veterinary Journal*, vol. 82, s. 529.

Becker, F., French, L. (2004). Making the Links: Child abuse, Animal cruelty and Domestic violence. *John Wiley & sons, Ltd*, vol. 13, ss. 399-414. DOI: 10.1002/car.878.

Benetato, M.A.A., McCobb, E. & Reisman, R.. (2011). The veterinarian's role in animal cruelty cases. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, vol. 238, ss. 31–34.

Forsberg, C. & Wengström, Y. (2015). *Att göra systematiska litteraturstudier – Värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning*. Stockholm: Natur och kultur.

Ferreira, F., Garcia, R., Monslave, S. (2017). The connection between animal abuse and interpersonal violence: a review from the veterinary perspective. *Research in veterinary science*, vol. 114, ss. 18-26.

Green, P., Gullone, E. (2005). Knowledge and attitudes of Australian veterinarians to animal abuse and human interpersonal violence. *Australian Veterinary Journal*, vol. 83, ss. 619-625.

Holmberg, C. (2004). *Med husbondens röst: Om våld mot djur i misshandelsrelationer*. Ystad: Kabusa böcker.

Kvale, S. & Brinkmann, S., 2014. *Den kvalitativa forskningsintervjun* 3. [rev.] uppl., Lund: Studentlitteratur.

Liljenmalm, Felicia. (2017). *Sambandet mellan våld mot lantbrukets djur och våld i nära relationer : en undersökning om djurskyddshandläggarnas kunskaper*. Second cycle, A2E. Uppsala: SLU, Dept. of Animal Environment and Health

Länsstyrelsen Halland (2017). *Våld mot djur och våld i nära relationer*. Tillgänglig: <http://www.lansstyrelsen.se/halland/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/Rapporter/2012/V%C3%A5ld%20mot%20djur%20och%20v%C3%A5ld%20i%20n%C3%A4ra%20relationer.pdf> [2018-03-26]

Munro, R., Munro, H. M. C. (2008). *Animal Abuse and Unlawful Killing*. Veterinary Forensic Pathology. UK. Saunders Elsevier.

McGuinness, K., Allen, M., Jones, B. (2005). Non-accidental injury in companion animals in the Republic of Ireland. *Irish Veterinary Journal*, vol. 58, ss. 392-396.

Nationellt centrum för kvinnofrid. (u.å.b). *Våld i nära relationer*. Tillgänglig: <http://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/vald-i-nara-relationer/vald-i-nara-relationer/> [2018-03-26].

Patronek, G. (1997) Issues for Veterinarians in Recognizing and Reporting Animal Neglect and Abuse. *Society & Animals Journal*, vol. 5, ss. 267-280.

Respers France, L. (2017). #MeToo: Social media flooded with personal stories of assault. *CNN*, 16 oktober. Tillgänglig: <https://edition.cnn.com/2017/10/15/entertainment/me-too-twitter-alyssa-milano/index.html> [2018-05-21].

SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*. Stockholm: Socialdepartementet

SFS 1988:534. *Djurskyddslagen*. Stockholm: Näringsdepartementet.

Socialstyrelsen. (u.å.b). *Våld i nära relationer*. Tillgänglig: <https://www.socialstyrelsen.se/valds-ochbrottsrelateradefragor/valdinararelationer> [2018-05-21].

Tong, L. (2016). Identifying non-accidental injury cases in veterinary practice. *In practice*, vol. 38 ss. 59-68.

Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer* (4 uppl. ed.). Lund: Studentlitteratur.

Willman, A., Bahtsevani, C., Nilsson R., Sandström B. (2016). *Evidensbaserad omvårdnad: en bro mellan forskning och klinisk verksamhet*. Lund: Studentlitteratur.

Bilaga 1

Intervjufrågor

Lärare på djursjukskötartutbildningen vid Sveriges Lantbruksuniversitet

1. Forskning har visat att det finns ett samband mellan våld mot djur och våld i nära relationer. På vilket sätt arbetar du med detta som lärare?
2. Ingår det någon utbildning gällande sambandet på djursjukskötare respektive veterinärprogrammet idag?
3. Har du förslag på hur man skulle kunna utbilda i ämnet?
4. Tycker du att djurhälsopersonal har en central roll i arbetet med att bemöta djurs utsatthet i våldsrelationer?
5. Tycker du att djurhälsopersonal har en central roll i arbetet med att bemöta människors utsatthet i våldsrelationer?
6. Vad tror du är djurhälsopersonalens största utmaning när det kommer till att arbeta med denna frågan?
7. Har du några personliga erfarenheter inom området som du vill dela med dig av?
8. Tycker du att det finns ett behov att förbättra arbetet med våldsutsatta inom djursjukvården?
9. Har du förslag på hur arbetet med våldsutsatta skulle kunna underlättas för kliniskt verksam djurhälsopersonal?

Chefsveterinär

1. Forskning har visat att det finns ett samband mellan våld mot djur och våld i nära relationer. På vilket sätt arbetar ni med detta på djursjukhuset?
2. Hur viktigt tycker du att det är att utbilda djurhälsopersonal inom detta område?
3. Tycker du att djurhälsopersonal har en central roll i arbetet med att bemöta djurs utsatthet i våldsrelationer?
4. Tycker du att djurhälsopersonal har en central roll i arbetet med att bemöta människors utsatthet i våldsrelationer?
5. Anser du att du har den kunskap du behöver för att bedöma om ett djur är våldsutsatt? Hur kan våld mot djur se ut?
6. Tror du att samtliga i personalen på din klinik vet hur de ska gå tillväga för att anmäla misstanke om brott mot djurskyddslagstiftningen?

7. Vad tror du är djurhälsopersonalens största utmaning när det kommer till att arbeta med denna frågan?
8. Tycker du att det finns ett behov att förbättra arbetet med våldsutsatta inom djursjukvården?
9. Har du förslag på hur arbetet med våldsutsatta skulle kunna underlättas för kliniskt verksam djurhälsopersonal?

Se Sambandet

1. Vad är Se sambandet?
2. Vad är ert främsta mål? Vad är er vision?
3. Hur arbetar ni för att uppnå era mål?
4. Vad tycker du är djurhälsopersonalens roll och ansvar i detta arbete enligt dig?
5. Tycker du att djurhälsopersonal har en central roll i arbetet med att bemöta människors utsatthet i våldsrelationer?
6. Hur samarbetar ni med djurhälsopersonal för att uppnå era mål?
7. Hur har ert arbete tagits emot på kliniker i Sverige?
8. Upplever du att det finns ett intresse inom den veterinärmedicinska sektorn att involvera sig i ert arbete?
9. Hur tycker du att kliniker bör jobba med detta problem?
10. Vad tror du är djurhälsopersonalens största utmaning när det kommer till att arbeta med denna frågan?
11. Hur viktigt är det att olika aktörer samarbetar vid misstanke om våld mot djur och våld i nära relationer?
12. Upplever du att andra aktörer, som exempelvis socialen, polisen eller kvinnojourer, arbetar med djurs utsatthet i våldsrelationer?
13. Vad tror du skulle kunna vara ett första steg för en djurklinik som vill förbättra sitt arbete med djur och människors utsatthet i nära relationer?